

עם האל לצידנו
יום שני 12-14
פרופסור גיא בן-פורת gbp@bgu.ac.il

תאור קורס:

כפיה דתית או כפיה חילונית? ערכי משפחה או החופש לבחור? שבת כהלכתה או תחבורה ציבורית? אלא רק חלק מהשאלות התופסות מקום רב בשיח הפוליטי בישראל, אבל לא רק בישראל. סיפורה ההיסטורי של החילוניות המערבית מוצג כסיפור ניצחונה של החירות, שהושג על ידי הסטת הדת אל המרחב הפרטי, מהלך שהבטיח את ריבונות המדינה וחירויות הפרט. עד כמה תיאור זה מדויק היסטורית או מייצג את המציאות הנוכחית? הסוגיות הקשורות ביחסי דת ומדינה הפכו בשנים האחרונות בישראל ובמקומות אחרים בעולם למרכזיות במאבקים בין קבוצות דתיות וחילוניות. שינויים כלכליים, חברתיים ודמוגרפיים מערערים הסדרים ישנים ויוצרים אתגרים חדשים למדינה ולמוסדותיה, כמו גם בזירה הבין-לאומית. קורס זה יעסוק בתיאוריות של חילון והתחזקות דתית, ביחסים בין דת, מדינה ודמוקרטיה, בשאלות דתיות בזירה הבין-לאומית ובסוגיות פוליטיות הנוגעות לחיי היום יום ולארגון של הסדרת מעמדה של הדת בחיים הציבוריים.

דרישות הקורס:

- מטלות – 50% מהציון הסופי
- מבחן מסכם- 50%
- נוכחות חובה

תכנית השיעורים: (ייתכנו שינויים תוך כדי הסמסטר)

שבוע 1: דת, מדינה וחילון

ידגר, יעקב. 2012. מעבר לחילון, מסורתיות וביקורת החילוניות בישראל. ירושלים: ון-ליר, 15-45

Gill, Anthony, 2001. "Religion and Comparative Politics," Annual Review of Political Science, 4: 117-38.

שבוע 2: חזרתה של הדת ושאלת הסמכות

Chaves, Mark. 1994. Secularization as Declining Religious Authority. Social Forces 72, 3: 749-774.

Casanova, Jose. 2006. "Rethinking Secularization: A Global Comparative Perspective," The Hedgehog Review, Spring/Summer: 7-22.

שבוע 3: המדינה והדת

Fox, Jonathan. 2006. "World Separation of Religion and State into the 21st Century," Comparative Political Studies 39(5):537-569.

גביון, רות. 1995. "דת ומדינה: הפרדה והפרטה" משפט וממשל ב (תשנ"ד- תשנ"ה) 55.

ספיר, גדעון. 2005. "גבולות מיסוד הדת" משפט וממשל ח 155-221 (תשס"ה)

שבוע 4: דת ודמוקרטיה

Walzer, Michael. 1984. "Liberalism and the Art of Separation," Political Theory 12(3): 315–330.

Alfred Stepan, 2000. "Religion, democracy, and the "twin tolerations," Journal of Democracy, 11:4, 37-56.

שבוע 5: דת וכלכלה

ובר, מקס. האתיקה הפרוטסטנטית

ליאון, ניסים. 2009. "דת, מעמד ופעולה פוליטית בציונות הדתית בישראל." תרבות דמוקרטית 12: 105-144.

שבוע 6: דת, אתניות ולאומיות

Brubaker, Rogers. 2012. "Religion and Nationalism: Four Approaches." Nations and Nationalism 18(1): 2-20.

Mitchell, Claire. 2006. "The Religious Content of Ethnic Identities," Sociology 40(6): 1135–1152.

שבוע 7: דת וקונפליקט

יורנסמאיר, מרק. 2002. "עלייתה העולמית של הלאומנות הדתית" בתוך הורוביץ, נ. (עורך) דת ולאומיות בישראל ובמזרח התיכון תל-אביב: מרכז רבין.

Hassner, Ron. Summer 2003. "'To Halve and to Hold': Conflicts over sacred space and the problem of indivisibility," Security Studies 12(4): 1-33.

שבוע 8: הסדרה דתית (המקרה הישראלי)

דון-יחיא, אליעזר. 1997. הפוליטיקה של ההסדרה: יישוב סכסוכים בנושאי דת בישראל. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות.

קוריןלדי מיכאל 2003 חופש הדת בישראל - במה נשתנה ה"סטאטוס קוו"? שערי משפט 287-339 3(2).

שבוע 9: מבט משווה (צרפת וטורקיה)

Riva Kastoryano, "French Secularism and the Headscarf Affair", Tariq Moodood et al, (eds.), Multiculturalism, Muslims and Citizenship: A European Approach, Routledge, 2006, pp. 57-69.

Tepe, Sultan. 2005. "Religious parties and democracy: A comparative assessment of Israel and Turkey" Democratization 12(3): 283-307.

שבוע 10: מדינה, דת והמרחב הפרטי – נישואין והפלות

שיפמן, פנחס. 1995. מי מפחד מנישואין אזרחיים? מכון ירושלים לחקר ישראל.

בן-פורת, גיא. 2016. הלכה למעשה: חילוננו של המרחב הציבורי בישראל. תל-אביב: פרדס

Minkenberg, Michael (2003). "The policy impact of church–state relations: family policy and abortion in Britain, France, and Germany", West European Politics, 26:1,195-217

שיעור 11: התבדלות ושילוב – חינוך ותכניות הליבה

משה אליה. 1998. "דמוקרטיה מתגוננת: חינוך לערכים דמוקרטיים בבתי ספר חרדים" משפט וממשל י"א: 367-428.

ברמן, אלי. 2000. "קורבן מסובסד: תמיכת המדינה בדת בישראל" רבעון לכלכלה 47, 195-212

Barry, Brian. 1990. "How Not to Defend Liberal Institutions." British Journal of Political Science, 20(1):1-14.

שיעור 12: הצבא כזירת מאבק

לוי, יגיל. 2015. המפקד האליון תל-אביב: ידיעות אחרונות

שיעור 13: המרחב הציבורי: השבת והכשרות

לוי, שלומית. 2004. השבת הפרטית והשבת הציבורית בישראל. בתוך שבת – רעיון, היסטוריה, מציאות, ער'. יעקב בלידשטיין. באר שבע: הוצאת בן-גוריון.

ברק ארז, דפנה. 2003. גלגולו של חזיר: מסמל לאומי לאינטרס דתי? משפטים, לג: 403 – 475.

אורי דרומי (עורך). 2006. יחסי חילונים-דתיים: עמדות, הצעות, אמנות, ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

